

पाठ ५

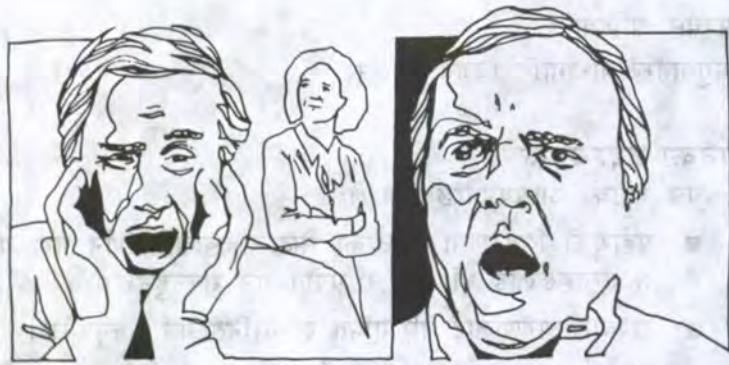
अगुवाहरूले सञ्चार गर्छन्

कमल उनको मण्डलीमा पुरुषहरूको सेवा कार्य समूहका अगुवा थिए। नयाँ कार्यहरूका निम्ति उनले योजनाहरू बनाएका थिए र उनी धैरे प्रोत्साहित पनि थिए।

"मण्डलीको निम्ति केही अति असल कुराहरू गर्नु हाम्रो सौभाग्य हो। मेरो समूहमा भएका पुरुषहरू सबै असल खीष्टियानहरू हुन् र प्रभुको सेवा गर्न अति इच्छुक छन्। तिनीहरू सक्षम पुरुषहरू पनि हुन्। तिनीहरू व्यस्त भए तापनि यस किसिमको परियोजनाको निम्ति समय दिन तिनीहरू इच्छुक छन्। मैले सकेसम्म तिनीहरूका निम्ति यसलाई सजिलो बनाउँछु" भनी उनले आफ्नी पत्नीलाई भने।

पछि, पुरुषहरूको सभामा उनले आफ्ना योजनाहरूका सम्बन्धमा सूचना दिए। "तपाईंहरूले आ-आफ्ना जिम्माहरूलाई अति सजिलो भएको भेष्टाउनुहुनेछ, किनकि मैले एक-एक कार्यलाई हेरविचार गरेको छु" भनी उनले खुशी हुँदै ती पुरुषहरूलाई भरोसा दिलाए।

अमर भखौरे यस समूहमा संलग्न भएका थिए। यहाँ आउनुभन्दा पहिले, उनी अर्को मण्डलीमा सक्रिय सेवक थिए। सेवाको ठाँ पाउनका लागि उनले प्रतीक्षा गरिरहेका थिए। आफ्नो अनुभव मूल्यवान छ भनी उनले महसूस गरे, र उनी प्रभुको निम्ति काम गर्न चाहन्थ्ये। सभामा छलफलको समयमा उनले साहससँग बोले। "म यस परियोजनालाई राम्रोसँग बुझदछु, तपाईंले प्रत्येक कार्यलाई हेरविचार गर्नु पर्दैन। मेरो भाग म पूरा गर्नु," भनी उनले घोषणा गरे।

“सबै थोक जान्दछु भन्ठान्छ” “मिलेर काम गर्न चाँहदैन”

“जे भए पनि यो मेरो जिम्मेवारी हो, मैले योजनाहरू बनाउने काम पूरा गर्ने बित्तिकै म तपाईंलाई काम दिनेछु” भनी कमलले जवाफ दिए।

“त्यो कमल सबै थोक जान्दछु भन्ठान्छ। ऊ आफ्नै शक्तिमा इच्छुक छ र हामी केही पनि योग्य छैनौं भन्ठान्छ। हाम्रो निमित्त सबै थोक सजिलो पारिदिन्छु भन्छ। प्रभुको निमित्त काम गर्न चाहने ऊ मात्रै होजस्तो ठान्छ” भनी त्यस साँझ अमरले यस विषयमा आफ्नी पत्नीलाई उजुर गरे।

“त्यो अमर सबै थोक जान्दछु भन्ठान्छ। ऊ आफ्नो क्षमता देखाउन चाहन्छ। समूहसँग मिलेर जान चाँहदैन” भनी त्यस साँझ अमरले यस विषयमा आफ्नी पत्नीलाई उजुर गरे।

कमल र अमरले खीष्टियान नेतृत्वपनमा भएको सबैभन्दा ठूलो समस्याको उदाहरण हामीलाई दिएका छन्। जस-जससँग अगुवाहरूले काम गर्छन, तिनीहरूलाई साँचो अर्थ बताउन तिनीहरू असफल हुन्छन्। यस पाठमा हामी यस्ता समस्याहरूलाई बुझन र समाधान गर्न सिक्नेछौं।

पाठको रूपरेखा

यहोशू— स्पष्ट सन्देशसहितका अगुवा
सञ्चार प्रक्रिया
अगुवाहरू बाधामाथि विजय हुन्छन्

पाठका उद्देश्यहरू

यस पाठको अध्ययनपछि तपाईंले:

- यहोशूको विवरणमा नेतृत्वका सिद्धान्तहरूलाई वर्णन गरी यी सिद्धान्तहरूलाई पहिचान र प्रयोग गर्न सक्नुहोनेछ।
- सञ्चार धारणालाई परिभाषित र नमूनित गर्न सक्नुपर्नेछ।
- नेतृत्व अवस्थाहरूमा महत्वपूर्ण भएका सञ्चार सिद्धान्तहरूको व्याख्या गर्न सक्नुपर्नेछ।
- प्रभावकारी अगुवाका रूपमा सुन्न र मूल्याङ्कन गर्न सक्नुपर्नेछ।

सिक्ने क्रियाकलापहरू

१. यहोशू १ ; ३ : १ - १३ ; ४ : १ - ८ ; ६ : ६ - १७ ; १८ : १ - ८ ; २१ : ४३ - ४५ अध्यायहरू र २२ अध्याय पढ्नुहोस्।
२. पाठ विकास पूरा गर्नुहोस् र पहिले गरेरै अध्ययन प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस्।
३. पाठको अन्त्यमा स्वयम्-जाँच लिनुहोस् र यस पुस्तकको पछाडिपट्टि दिइएका उत्तरहरूसँग तपाईंका उत्तरहरूलाई ध्यानपूर्वक दाँज्नुहोस्।

मुख्य शब्दहरू

अझ्कल	बुझाइहरू	समानता
आलंकारिक अर्थहरू	मूल्याङ्कनात्मक शब्दहरू	साहसी
पूर्वाग्रह	रहस्यात्मक	सुनिश्चित
प्रतिउत्तरात्मक किसिम	वर्णनात्मक शब्दहरू	स्वोत्पन्नात्मक

पाठ विकास

यहोशू—स्पष्ट सन्देशसहितका अगुवा

उद्देश्य १: यहोशूको पुस्तकमा सञ्चारका उदाहरणहरूलाई पहिचान गरी सात उल्लिखित सञ्चारहरूको नाम दिनुहोस्।

यहोशूको जीवन र काममा नेतृत्वपनसँग सम्बन्धित प्रायः जसो प्रत्येक चरित्र र आचरणको उदाहरण हामी पाउन सक्छौं। उनले सर्वप्रथम पछ्याउन र त्यसपछि अगुवाइ गर्न र अरूहरूलाई प्रेरणा दिन मोशाबाट सिकेका थिए। उनले मानिसहरूसँग समस्याहरूको सामना गर्नुपन्थो र परमप्रभुको अगुवाइ खोज्न उनी असफल हुँदा उनले केही भूलहरू गरेका थिए। उनले होशियारीसाथ योजनाहरू बनाए। उनले साहसिलो कार्यमा उदाहरण प्रस्तुत गरे। आफ्ना उद्देश्यहरूमा पुग्नका लागि उनले जासूसहरू र राहाबजस्ता अरूहरूद्वारा काम गरे। यहोशू एक खास अगुवा र धेरै प्रकारमा एक नमूना थिए भन्ने कुरामा कुनै शङ्का छैन। यद्यपि यस पाठको निष्ठि, हामी यहोशूको एक महत्त्वपूर्ण चरित्रमा हाम्रो अध्ययनलाई सीमित तुल्याउँनेछौं। उनले सञ्चारका आधारभूत सिद्धान्तहरू बुझे, र अद्वितीय सफलतासाथ प्रयोग गरे। परमेश्वर र मानिससँग कसरी सञ्चार गर्नुपर्छ भनी जान्ने अगुवा उनी थिए।

उचित किसिमले सञ्चार गर्न सक्ने अगुवाको असफलतालाई चित्रण गर्ने अवस्थाको उदाहरणसाथ हामीले यस पाठलाई शुरू गरेका थियौं। मानिसहरू सक्षम छन् तर व्यस्त छन् भन्ने विश्वास कमलको थियो। तिनीहरूलाई सहयोग गर्ने उनको इच्छामा उनी निष्कपट थिए। अमर पनि प्रभुको निष्ठि काम गर्ने आफ्नो इच्छामा निष्कपट थिए। तर पनि प्रत्येक व्यक्तिले एउटाले अभिव्यक्त गर्न लागेको अर्थलाई गल्ती किसिमले बुझेका थिए।

परमेश्वरका जनहरूले एक-अर्कालाई गल्ती किसिमले बुझन सम्भव छ भन्ने वास्तविकतालाई यहोशूको पुस्तकको एउटा घटनामा स्पष्ट पारिएको छ। रुबेनको कुल, गादको कुल र मनशेशको आधा कुलले यर्दनको पूर्वपट्टिको भूभाग प्राप्त गरेको कुरालाई स्मरण गर्नुहोस्। यर्दनको पश्चिमपट्टिको भूमिलाई कब्जा गर्न तिनीहरू अरू

इसाएलीहरूसँग गए। लड़ाईं जितेपछि, यहोशूद्वारा तिनीहरूलाई आशिष् दिइयो र तिनीहरूलाई तिनीहरूको भूमिमा फर्काएर पठाइयो (यहोशू २२)।

“जब तिनीहरू कनान देशमा यर्दनको छेउछाउको गलीलोतमा पुगे, रुबेनी, गादी र मनश्शेको आधा कुलले त्यहाँ यर्दनको नजीकै, हेदैमा टूलो देखिने एउटा वेदी बनाए” (यहोशू २२:१०)। यसले अरू कुलहरूलाई यति क्रोधित तुल्यायो कि तिनीहरू गृहयुद्ध लड्न चाहन्थे। शिलोमा बाहेक अन्त कतै पनि बलिदानको निम्नि वेदी नबनाउने सहमति भएको थियो। यसको उद्देश्य जुनसुकै ठाउँमा पनि बनाउन सकिने मूर्तिपूजक वेदीहरूबाट साँचो परमेश्वरको आराधनालाई पूर्ण रूपमा अलग गर्नु थियो। यसैले इसाएलीहरूले आफ्ना भाइहरूलाई विद्रोही भनी दोष लगाए— सहमतिको विश्वासलाई तोड्ने र परमेश्वरको विरुद्धमा अनाज्ञाकारी।

रुबेनी, गादी र मनश्शेका आधा कुलका मानिसहरू भयभीत भए। तिनीहरूले भने, “हामी परमप्रभुका विरुद्धमा बागी भएका छैनौं! यस ठाउँमा बलिदानहरू चढाउने हाम्रो योजना नै छैन। तपाईंहरूले हामीले गरेको कामको अर्थ बुझ्नुभएको छैन। शिलोमा साँचो परमेश्वरलाई आराधना गर्ने उही मानिसहरूकै भाग हामी हैं भनी हरेकले जानेको हामी चाहन्छौं! हामी परमप्रभुका अनाज्ञाकारी होइन, तर उहाँलाई आदर गर्न चाहन्छौं। हामी उहाँका मानिसहरूका भाग हैं भन्ने कुरा भविष्यका पुस्ताहरूले जानेको हामी चाहन्छौं!”

भस्त्रै मात्र एकसाथ मिलेर युद्ध गरेका व्यक्तिहरू, अब एक-अर्कासँग युद्ध गर्न तयार भएका के तपाईं देखनुहुन्छ? तर अरू कुलहरूले वेदीको साँचो अर्थ बुझ्ने बित्तिकै तिनीहरू सुशी भए। हरेक व्यक्ति आनन्दित भयो। सञ्चारले भिन्नता ल्यायो।

१-३ यदि तपाईंले यहोशू २२ अध्यायलाई समीक्षा गर्नुभएको छैन भने, अहिले नै यो गर्नुहोस्। ११-२४ पदहरूलाई विशेष ध्यान दिनुहोस्। तब प्रत्येक पूर्ण वाक्यको अगाडि को अक्षरमा धेरा लगाउनुहोस्।

१ गलीलोतमा वेदी बनाइएको छ भनी इसाएलीहरूले सुनेपछि क. त्यो किन बनिएको थियो भनी तिनीहरूलाई थाहा थियो।

ख. त्यो किन बनाइयो भनी तिनीहरूले सोधे।

ग. त्यो किन बनाइएको थियो भनी तिनीहरूले कल्पना गरे।

२ इसाएलीहरू रिसाए र युद्ध गर्न तयार भए, किनकि

क. अरू कुलहरूले पाप गरेका थिए।

ख. अरू कुलहरूले पाप गरेका छन् भनी तिनीहरूले विचार गरे।

ग. अरूहरूका काममा गलती लक्ष्यहरू मिलाउन तिनीहरू सधैं तयार थिए।

३ इसाएलबाटका प्रतिनिधिहरू अरू कुलहरूकहाँ गए र

क. तिनीहरूले किन वेदी बनाएका हुन् सो कुरा सोधपूछ गरे।

ख. तिनीहरूलाई वेदी भत्काउन लगाए।

ग. परमेश्वरको विरुद्धमा विद्रोह गरेका भनी तिनीहरूलाई दोष लगाए।

४ असमभदारी रोकनका लागि इसाएलीहरूले के गरेका भए हुने थियो?

प्र५ रूबेनी, गादी र मनशेका आधा कुलका मानिसहरूले असमभदारी रोकनका लागि के गरेका भए हुनेथियो?

यो विवरण अति महत्त्वपूर्ण छ, किनकि मानिसहरूलाई यहोशूजस्ता अगुवाको किन आवश्यकता पन्यो भनी हेर्न यसले हामीलाई सहायता गर्छ। त्यस समयको सबैभन्दा ठूलो खाँचो स्पष्ट निर्देशनहरू र प्रत्येक कदममा होशियारपूर्ण अगुवाइ थियो भनी परमप्रभुलाई थाहा थियो। यहाँ नयाँ जीवनको शुरूवातमा र अज्ञात परिस्थितिहरूमा परमप्रभुलाई सुन्ने र मानिसहरूलाई समझमा ल्याउने बलियो अगुवा हुनुपर्ने थियो।

सर्वोच्च सेनापति हुनका लागि मोशाद्वारा यहोशूलाई तालिम दिइएको थियो। अझै महत्त्वपूर्ण कुराचाहिँ परमेश्वरको वचन जान्न र पछाडाउन उनलाई सिकाइएको थियो। नेतृत्वपनको निर्मित उनको बोलावट परमेश्वरको आज्ञा र परमेश्वरको प्रतिज्ञाको साथमा आयो:

“बलियो र खूब साहसी बन... प्रतिज्ञा गरेको देश तिनीहरूको अधिकारमा गराउन तैले तिमीहरूलाई अगुवाइ गर्नेछस्... परमप्रभु तेरा परमेश्वर, तेरो साथमा हुनुहुनेछा।” (यहोशू १:६-६)।

व्यक्तिका रूपमा आफूप्रति यहोशूको नम्र प्रवृत्ति थियो भन्ने देखिन्छ, किनकि नडराउनू भनी परमेश्वरले धेरै पलट उनलाई भन्नुभयो। तर पनि आफ्नो बोलावटमा उनी पक्का भएपछि, उनले आफ्नो साहस र भरोसालाई प्रदर्शन गर्न थाले। उनको नेतृत्वपनका पहिला कार्यकर्ताहरूलाई उनले स्पष्ट निर्देशनहरू र उपयुक्त अर्तीहरू दिए: “छाउनीको बीचबाट गएर मानिसहरूलाई आदेश दिई भन, ‘आफ्ना-आफ्ना खाने सामान तयार गर, किनकि तीन दिनभित्र परमप्रभु तिमीहरूका परमेश्वरले तिमीहरूलाई दिनुभएको देश अधिकार गर्न तिमीहरू यो यर्दन पारि जानुपर्छ’” (यहोशू १:१०-११)।

यस घडीदेखि यहोशूले आफ्ना मानिसहरूसँग सञ्चार गर्ने र विभिन्न किसिमका सञ्चार सीपहरूको महत्त्वलाई गहिरोसँग बुझ्ने ठूलो क्षमता पाएको कुरा देखिन्छ। यहोशूको पुस्तकमा हामी सात भिन्न-भिन्न किसिमका सञ्चारलाई देख्छौं। तपाईंको बाइबललाई खोलिरास्नुहोस् र हामीले प्रत्येकलाई छोटकरीमा छलफल गर्दा उदाहरणहरूलाई तपाईं हेर्दै जान सक्नुहुन्छ। भविष्यमा बाइबलमा सजिलैसँग भेट्टाउन सकियोस् भनी ती खण्डहरूलाई तपाईं बाइबलमा चिन्ह लगाउन सक्नुहुन्छ।

अर्तीका वचनहरू

यहोशू २:१; ३:२-४,६; ८:३-८

मानिसहरूले के गर्नुपर्छ भनी बताउनका लागि कार्यकर्ताहरू छाउनी वरिपरि सबै ठाउँमा गए। हिँडाइ र कब्जामा विभिन्न क्रियाकलापहरूका निम्नि बनाइएका योजनाहरू प्रत्येक व्यक्तिले सुनेको र बुझेको हुनुपर्छ भन्ने कुरामा यहोशू पक्का हुन चाहन्थे। विभिन्न कुलहरूका निम्नि विशेष निर्देशनहरू दोहोन्याइएका थिए। व्यक्तिहरू र समूहहरूलाई विशेष कार्यहरूका निम्नि बोलाइन्थ्यो। प्रत्येक कार्य त्यस कार्यको जिम्मा लिनेहरूलाई स्पष्टसँग बताइन्थ्यो। “यता आओ र सुन,” भनी यहोशूले भने (यहोशू ३:६)। विस्तृतिकरणलाई बैवास्ता गरिएको थिएन। आफ्नो काम पूरा गर्नका लागि प्रत्येक व्यक्तिले आवश्यकीय सूचना प्राप्त गर्दथ्यो।

यस होशियार पूर्ण अर्तीका नतीजाहरु राहाबकहाँ गएका जासूसहरुको मिशन, यर्दन नदीको पार, यरीहोको पतन, र सबै सफल युद्धहरुमा स्पष्ट छन्। केही अपवादहरु छोडेर, मानिसहरुले यहोशूले तिनीहरुलाई आज्ञा गरे अनुसार गरे (यहोशू ४ः८)। तिनीहरुबाट प्रतीक्षा गरिएको कुरा तिनीहरुले जानेका हुनाले तिनीहरुले भरोसा र एक-अर्कासँगको सहयोगमा काम गर्न सकेका थिए।

उत्साहका वचनहरु

यहोशू ३ः५; १०ः२४-२५; २३ः५

यहोशूले आफ्ना मानिसहरुलाई भने, “यता आओ, र तिमीहरुका खुद्दाले यिनीहरुका गर्दनमा टेक... नडराओ, हरेस नखाओ... परमप्रभुले यसै गर्नुहुनेछ” (यहोशू १०ः२४-२५)। यहोशूले आफ्ना अनुयायीहरुसँग विजय र उत्साहको क्षणलाई बाँडचूँड गरे। उनले यो कुरा देखनका लागि उनीलाई सहायता गरे कि प्रत्येक विजय पूरा गरिएको कामभन्दा धेरै थियो। यो भविष्यको निम्ति पनि प्रतिज्ञा थियो। रहिरहन्छ भनी प्रतीक्षा गरिएको परमप्रभुको आशिष्को प्रमाण यो थियो। यसरी मानिसहरु तिनीहरुका विश्वासमा र मिशनप्रतिको तिनीहरुको भक्तिमा बलिया बनाइन्थे।

आज्ञाहरु र आदेशहरु

यहोशू ६ः१६

सैनिक अगुवाका रूपमा यहोशूले प्रत्यक्ष आज्ञाहरु र आदेशहरु दिन आवश्यक ठाने। यरीहो शहरको पतनको उदाहरणबाट हामी देख्छौं कि पूर्ण आज्ञाकारी हुनुपर्छ भनी अगुवाले माग गर्ने समय त्यहाँ आँउछ। आफ्ना अनुयायीहरुलाई सरोकार र आदरसाथ व्यवहार गर्ने अगुवाको उदाहरण यहोशूले हामीलाई दिएका छन्। मानिसहरुले पनि छिडै उनीमाथि भरोसा राख्न र उनलाई आदर गर्न शुरू गरे। तब आज्ञाकारिताको निम्ति आवश्यकता खडा हुँदा प्रतितत्तर दिनका लागि तिनीहरु इच्छुक हुन्थे। सबै अगुवाहरु र विशेष गरी जवान व्यक्तिहरुसँग काम गर्नेहरुले यस पाठलाई सिक्नु अति आवश्यक छ।

किम्बक लिक्छामिनी । हुँगी तर्कीमी गील लक्ष्मी उच्छवीए ।

। (४३ः४६ ज्युनियन) । लार्क लिक्छामिनी लिम्ल डिन निम्न लाम्हि

महत्त्वपूर्ण वास्तविकताहरूप्रति सूचित र सचेत गराउनु आफ्नो कर्तव्य हो भनी उनले जानेका थिए। प्रभुको निम्नि काम गर्ने व्यक्तिहरूका लागि आधारभूत सत्यताहरू र बाइबलीय शिक्षाहरूलाई निरन्तररूपमा ताजा बनाउनुपर्छ। “अहिलैसम्म यो सबैले जानिसकेको हुनुपर्छ” भनी यहोशूले भनेनन्। उनले धैर्यसाथ परमेश्वरको वचनलाई घरीघरी दोहोज्याइरहे। सञ्चार कहिल्यै पूर्ण हुने परियोजना होइन। यो एक प्रक्रिया हो, जसको निम्नि हेरेक अगुवा निरन्तररूपमा जिम्मेवारी भइरहन्छ।

उत्प्रेरणा (उपदेश)

(यहोशू २३:६-१६; २४:१४-२४)

खीष्टियान काममा प्रायः जसो सञ्चारले उपदेश वा प्रचारको रूप लिन्छ। सबै सञ्चार नै यही किसिमको हुन्छ भनी कोही-कोही अगुवाहरूले विचार गरेको देखिन्छ। काम गर्नका लागि तिमीहरूले जहिले पनि मानिसहरूलाई आग्रह गरेको र अगुवाको इच्छा पूरा गर्नका लागि तिमीहरूलाई उत्प्रेरणा दिन कोशिश गरिएको देखिन्छ। यसरी उत्प्रेरणालाई धेरै प्रयोग गरिदा यो प्रभावकारी हुनबाट रोकिन्छ। यहोशूले उत्प्रेरणाको असल प्रयोगका उदाहरणहरू हामीलाई दिएका छन्। भविष्यको निम्नि मानिसहरूको समर्पणको सम्बन्धमा मानिसहरूसँग बोल्नका लागि परमप्रभुले उनलाई अगुवाइ गर्नुभयो। यहोशूका वचनहरूमा चार मुख्य तत्त्वहरूलाई ध्यान दिनुहोस्। सबै प्रभावकारी उत्प्रेरणादायक सञ्चारले यस नमूनालाई अपनाएको हुन्छ:

१. मनमा प्रेरणा। “पहिले के भयो भन्ने कुरा तिमीहरूलाई थाहा छ, यसैले परमेश्वरले उस्तै किसिममा निरन्तर रूपमा काम गर्नुहुन्छ भनी विश्वास गर्नु तर्कसङ्गत नै हुन्छ।” (यहोशू २३:१४-१६)।

२. चेताउनी। “यदि तिमीहरूले परमप्रभु तिमीहरूका परमेश्वरले आज्ञा गर्नुभएको करारबाट तर्केर अरू देवतालाई पूजन गयौ भने... परमप्रभुको क्रोध तिमीहरूमाथि दन्कनेछ” (यहोशू २३:१६)।

३. चुनौतीहरू। “अति साहसी होओ” (यहोशू २३:६)।

४. प्रतिउत्तर दिनका लागि मौका दिन। “तिमीहरूले कसको सेवा गने हो आजै तिमीहरूले रोज” (यहोशू २४:१५)।

३. चुनौतीहरू। “अति साहसी होओ” (यहोशू २३:६)।

४. प्रतिउत्तर दिनका लागि मौका दिनु। “तिमीहरूले कसको सेवा गने हो आजै तिमीहरूले रोज” (यहोशू २४:१५)।

अभिलेखहरू र प्रतिवेदनहरू

यहोशू १२-२० अध्यायहरू

लिखित रूपमा र साथसाथै बोलीचालीको भाषामा सञ्चार हुन सकछ। क्रियाकलापहरूका असल अभिलेखहरू र लिखित प्रतिवेदनहरूलाई कायम राखी यहोशूले नेतृत्वको एक अति आवश्यकीय कर्तव्यलाई कार्यान्वयन गरेका छन्। यसरी उनका प्रयासहरूका नतीजाहरूलाई ठीकसँग सञ्चार गरिएको थियो। फारामहरू भर्ने र प्रतिवेदनहरू राख्ने काममा अगुवाहरू सुशी हुँदैनन्, तर यस्तो काम आवश्यक हो भनी सबै असल अगुवाहरू सहमत हुन्छन्। यदि परमेश्वरले छानेका अगुवाहरूले प्रतिवेदनहरू नरासेका भए परमेश्वर र उहाँका मानिसहरूका बारेमा हामी कति थोरै बुझ्ने थियौं होला!

साङ्केतिक सञ्चार

यहोशू ४:१-६

“यी दुङ्घाहरूको अर्थ के हो?” एउटा व्यक्तिबाट अर्को व्यक्तिमा अर्थ पुऱ्याउने प्रक्रिया नै सञ्चार हो। यो बोलीचाली र लिखित भाषाद्वारा मात्र पूरा हुँदैन, तर विभिन्न किसिमका सङ्केतहरूद्वारा पनि पूरा हुन्छ। अति महत्त्वपूर्ण सन्देशलाई सञ्चार गर्नका लागि यहोशूले दुङ्घाहरूको थुप्रोलाई प्रयोग गरे। हाम्रा मण्डलीहरूमा आज प्रयोग गरिएका साङ्केतिक सञ्चारहरूमा वेदीजस्तो, मालसामानको व्यवस्थापन र सेवकहरूद्वारा पहिरेका पोशाकहरूको किसिम समावेश गरिएको हुन्छ, धुँडा टेक्ने, ताली बजाउने र हात हल्लाउने कुराहरू साङ्केतिक सञ्चारहरू हुन्। एक असल अगुवाले सिकेको हुन्छ कि उसका शारीरिक हाऊभाऊ र अनुहारका अभिव्यक्तिहरूद्वारा मानिसहरूले चाल पाइसकेका हुन्छन् कि तिनीहरूले त्यो काम गरेको ऊ चाहन्छ वा चाँहैन। यसकारण सङ्केतहरू र साथसाथै शब्दहरूद्वारा प्रभावकारी रूपमा कसरी सञ्चार गर्न सकिन्छ भनी बुझ्नु महत्त्वपूर्ण हुन्छ।

६ यहोशुको पुस्तकमा भेट्टिएका सात किसिमका सञ्चार उदाहरणहरूलाई तपाईंको स्मरणबाट दोहोज्याउने कोशिश गर्नुहोस्। त्यसपछि दायाँपट्टि दिइएको सञ्चारको प्रत्येक किसिमलाई यसले चित्रण गर्ने बायाँपट्टिको उदाहरणसँग जोडा मिलाउनुहोस्।

- ... क “तिमीहरूले कसको सेवा गर्ने आजै १) अर्ती
तिमीहरूले रोज... तर म र मेरो घरानाले २) उत्साह
परमप्रभुको सेवा गर्नेछौं” (२४:१५)। ३) आज्ञा
... ख “यहोशूले इसाएलीहरूका सामुन्ने मोशाले ४) सूचना
लेखेका व्यवस्थाको नकल पत्थरहरूमा ५) उत्प्रेरणा
खोपे” (८:३२) ६) अभिलेखहरू
... ग “यता आओ, र परमप्रभु तिमीहरूका ७) साङ्केतिक
परमेश्वरका वचन सुन” (३:६)। सञ्चार
... घ “... हरेकले एक-एकओटा ढुङ्गा आफ्नो
काँधमा राख्नेर ल्याओ” (४:५-६)
... ङ “नडराओ; हरेस नखाओ... हिम्मत गेरर
बलियो होओ” (१०:२५)
... च “परमप्रभु इसाएलका परमेश्वर भन्नुहुन्छ”
(२४:२)
... छ “अर्पण गरिएका कुराहरूबाट तिमीहरू
अलग रहनु, नत्रता त्यही अर्पित कुराहरूबाट
लिएर तिमीहरूले आफैमाथि नाश
ल्याउनेछौं” (६:१८)।

सञ्चार प्रक्रिया

अगुवाहरूले बाधाहरूलाई चिन्छन्

उद्देश्य २: सञ्चार प्रक्रिया र सञ्चारका केही बाधाहरूलाई वर्णन गर्नुहोस्।

हामीले सञ्चारका केही उदाहरणहरूलाई हेरिसकेका छौं र अब हामी प्रक्रियालाई विश्लेषण गर्न तयार भएका छौं। हामीले अवलोकन गरिसकेका भागहरू वा खण्डहरूको सूचीसाथ अब हामी शुरू गरौं।

सर्वप्रथम सञ्चार गरिनुपर्ने सामग्रीको स्रोत वा सञ्चार गर्ने चाहने व्यक्ति त्यहाँ हुन्छ। स्रोत व्यक्तिसँग लक्ष्य वा अर्थ हुन्छ। यो कुनै विचार, भावना, वा केही सूचना हुन सक्छ। त्यहाँ अर्थ प्राप्त गर्ने स्रोता हुन्छ। स्रोता खाली भाँडो होइन, तर धारणाहरू भएको व्यक्ति हो, जसलाई प्राप्त गरिएको अर्थको केही असर पर्छ। स्रोत व्यक्तिले भाषा र अरू सङ्केतहरूजस्ता प्रणाली वा प्रणालीहरूलाई छानुपर्छ, जसद्वारा अर्थलाई अभिव्यक्त गर्न सकिन्छ। सञ्चार प्रक्रियाको उद्देश्य स्रोत व्यक्तिद्वारा लक्षित गरिएको दुरुस्त अर्थलाई स्रोताले बुझन सकोस् भन्ने हो।

यो उद्देश्य प्राप्त गर्ने कति धेरै कठिन छ भन्ने कुरा हामीमध्ये धेरै जनाले कहिल्यै महसूस गर्दैनौं। लक्षित गरिएको अर्थ र प्राप्त गरिएको अर्थको बीचमा असंख्य बाधाहरू हुन्छन्। सञ्चार प्रक्रियालाई बुझने एउटा तरीकाचाहिँ यी केही बाधाहरूलाई विचार गर्नु हो। बाधाहरूमाथि विजयी भएर असल अगुवाहरूले कसरी प्रभावकारी रूपमा सञ्चार गर्छन् सो हामी देखेछौं। समस्याहरू उब्जाउने खालका सातवटा बाधाहरूको छोटो विवरण तल दिइएको छ।

१. भाषा। केही शब्दहरूको अर्थ एउटाभन्दा बढी हुन सक्छ। केही शब्दहरूको विशेष भौगोलिक क्षेत्रहरूमा फरक अर्थहरू हुन सक्छन्। धेरै बाइबलीय शब्दहरूका विशेष वा आलंकारिक अर्थहरू हुन्छन्। नयाँ गरी जन्मनुपर्छ भन्ने शब्दलाई निकोदेमसले नबुभेको तथ्यलाई विचार गर्नुहोस्। (यूहन्ना ३:१-१२)। वक्ता (वा स्रोत व्यक्ति) र स्रोताले उही किसिममा शब्दहरू नबुभुञ्जेलसम्म सञ्चारमा सन्तुष्ट हुन सकिँदैन।

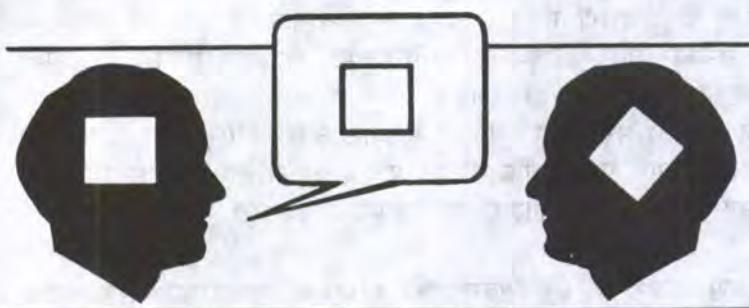
२. सङ्केतहरू। हामीले सञ्चार गर्ने धेरै कुरा बोलिँदैनन्। एक शिक्षिकाले आफ्नो बाइबललाई गरेको व्यवहारको कारण आफू बाइबल कक्षामा संलग्न भएको कुरा एक पास्टरले बताएका छन्। “तिनले त्यो पुस्तकलाई अति माया गरिन् र तिनको निमित्त यो किन विशेष थियो भनी म पता लगाउन चाहन्थे। तिनले कोमलतासाथ त्यसलाई समातिन् र प्रेमपूर्वक त्यसका पानाहरूलाई पलटाइन्” भनी ती पास्टरले भने। यो सकारात्मक किसिमको सङ्केतिक सञ्चार हो। बोलिएको सन्देशसँग जब सङ्केतहरू (हाऊभाऊ, चाल, अनुहार अभिव्यक्ति, आवाजको लबज) सहमत हुँदैनन्, तब सञ्चारका बाधाहरू सृजना हुन्छन्। उदाहरणको लागि, कुनै व्यक्तिले “म बाइबललाई

माया गर्दूं," भन्यो र त्यसलाई भूँड़िमा फालिदियो र बिर्सियो। यसले कस्तो सञ्चार गरेको हुन्छ— प्रेम वा अनादर?

३. रीतिथिति। मानिसहरूको प्रत्येक समूहले विशेष किसिमको चलन विकास गरेको हुन्छ, जसलाई रीतिथिति भनिन्छ। कहिलेकहाँ यी चलनहरूलाई यति तीव्र रूपमा स्वीकार गरिएको हुन्छ कि यी मात्र ठीक चलनहरू हुन् भनी मानिसहरूले विश्वास गर्छन्। उदाहरणको लागि कुनै समूहहरूमा स्त्रीहरूले भेटघाट गर्दा एक-अर्कासँग हात मिलाउने चलन हुन्छ भने अरु समूहहरूमा चाहिँ नमस्कार गर्ने चलन हुन्छ। यी चलनहरूलाई ठीकसँग पालन गरिएन भने, सञ्चारमा अवरोध आउँछ, कहिलेकहाँ त यसले डरलाग्दो असमझदारी पनि खडा गर्छ।

४. पूर्वाग्रह। परमेश्वरको दृष्टिमा हामी सबै बराबर हाँ भनी हामीले स्वीकार नगरूज्जेल हामीले प्रभावकारी रूपमा मानिसहरूसँग सञ्चार गर्न सक्दैनौं। पूर्वाग्रहको सम्बन्धमा बाइबलमा धेरै उदाहरणहरू छन्, जसले सञ्चारलाई बाधा पुऱ्याएका हुन्छन्। किनकि इसाएलीहरूले सामान्यतः सामरीहरू र गैर यहूदीहरूलाई आफूहरूभन्दा नीच सम्बन्धे, यसैले येशूको सुसमाचार पनि उचित रूपमा सञ्चार हुन सकेको थिएन। यस कारणको निम्नि पत्रुससँग प्रभु दर्शनमा बोल्नुभयो र पूर्वाग्रहको बाधामाथि विजय हुनका लागि उनलाई सहायता गर्नुभयो (प्रेरित १०)।

५. स्तर। प्रायः जसो मानिसहरूले विभिन्न स्तरमा रहेका मानिसहरूसँग सञ्चार गर्न कठिन ठान्छन्, जसलाई समाजले तिनीहरूभन्दा नीच वा उच्च भनी विचार गरेको हुन्छ। सामान्यतः दुइ किसानहरूका बीचमा कुराकानी गर्न जति सजिलो हुन्छ, एक किसान र खेतालाको बीचमा कुराकानी गर्न त्यति सजिलो हुँदैन। त्यहाँ धनी ख्रीष्णियानहरू छन्, जसले आफ्ना नोकर-चाकरहरूलाई कहिलै साक्षी दिँदैनन्। यी विषयहरूमा सञ्चारमा भएका बाधाका कारण प्रभुप्रतिको समर्पण र आत्माहरूको निम्नि भएको प्रेममा अप्रभावकारिता आएको हुन्छ। सफलदायी नेतृत्वको निम्नि सिकिनुपर्ने आवश्यकीय सीपचाहिँ विभिन्न सामाजिक तहमा र विभिन्न सांगठनिक स्तरहरूमा कसरी सञ्चार गर्ने भन्ने हो। पहिलो कदमचाहिँ स्तर बाधामा सचेत हुनु र यसमाथि विजय हुने निष्कपट इच्छा राख्नु हो।

स्रोत व्यक्ति

ध्येय वा अर्थ

तरीका

भाषा,
सङ्केत

प्रापक व्यक्ति

बुझाइ

६. उमेर र लिङ्ग। स्तरसँग नजीकमा सम्बन्धित भएका व्यक्तिहरूको उमेर र लिङ्ग महत्त्वपूर्ण मानिन्छ, जसले सञ्चार गर्ने प्रयास गरेका हुन्छन्। वृद्ध अगुवाहरूले जवान मानिसहरूलाई खीष्टमा जित्न कठिनाइको अनुभव गरेका हुन सक्छन्। तिनीहरूका मूल्यहरू र इच्छाहरू धेरै फरक हुन सक्छन्। उदाहरणको निम्ति एक अगुवाले सूचना दिए कि एउटा परियोजनामा सहयोग पुऱ्याउने जवान व्यक्तिहरूलाई पास्टरको घरमा खानाको इनाम दिइनेछ। त्यस कुराले जवान व्यक्तिहरू प्रभावित भएनन्। तिनीहरूले तालको किनारमा वन-भोज खाने चासो देखाए। त्यस परियोजना सफल भएन।

पुरुषहरू र स्त्रीहरूका बीचका सम्बन्धहरूलाई सारा संसारभरि नै स्त्री-पुरुष समानताको आधुनिक धारणाद्वारा विशेष जोड दिइएको छ। संवेदनशील खीष्टियान अगुवाहरूले यस विषयलाई बेवास्ता गर्दैनन्। तिनीहरूले यस बारेमा विचार गर्नेछन्, प्रार्थना गर्नेछन्, र दुबै लिङ्गहरू र सम्पूर्ण उमेर समूहका मूल्यहरू र आवश्यकताहरूलाई बुझ्ने कोशिश गर्नेछन्। यो कठिन कार्य हो, तर खीष्टियान अगुवाहरूलाई यो कुरा जान्ने मौका छ, कि परमेश्वरको प्रेमको ठूलो घेरामा सबैलाई स्थान छ।

७. व्यक्तित्व। प्रत्येक समूह अवस्था अद्वितीय व्यक्तिहरूद्वारा निर्माण भएको हुन्छ। एक मुख्य नेतृत्व कार्य समझ र सहभागिता ल्याउनु हो। यसरी समूह लक्ष्यहरूलाई स्वीकार र पूरा गर्न सकिनेछ। यो गर्नका लागि अगुवाले व्यक्तिहरूमा सञ्चार गर्नेपर्छ। उनले पठाएको सन्देश समूहमा भएको प्रत्येक व्यक्तिद्वारा उही किसिमले प्राप्त गरिन्छ भनी विश्वास गर्ने भूलबाट उनी जोगिनुपर्छ। उनले यस कुराको महसूस गर्नेपर्छ कि सञ्चार प्रक्रियाको अन्तिम नतीजा प्रेषकद्वारा लक्षित गरिएको अर्थ होइन, तर प्रत्येक प्रापकद्वारा बुझेको अर्थ हो।

८ यस पाठमा तपाईंले सिक्नुभएको आधारमा, सञ्चारको परिभाषालाई तपाईंका आफै शब्दहरूमा लेख्नुहोस्।

९ यस पाठमा तपाईंले सिक्नुभएको आधारमा, सञ्चारको बाधाको परिभाषालाई तपाईंका आफै शब्दहरूमा लेख्नुहोस्।

१० सञ्चारमा भएका केही बाधाहरूका कारण प्राप्त बेसमझदारीका सम्बन्धमा भएको तपाईंको आफै अनुभवलाई विचार गर्नुहोस्।

बुझाइको महत्त्व

उद्देश्य ३: सञ्चारको प्रक्रियामा बुझाइको महत्त्वलाई व्याख्या गर्नुहोस्।

प्रापकको बुझाइले सन्देशको अर्थलाई निर्धारण गर्दछ भनी हामीले बताइसकेका छौं। अर्को शब्दमा भन्ने हो भने प्रापकले सन्देशको अर्थको बारेमा जे विचार गर्दछ, वास्तवमा सन्देशको अर्थ त्यही नै हुन्छ। त्यसैले प्रापकसँग सञ्चार गर्नका लागि उसले कसरी बुझ्छ, सो हामीले जानैपर्छ।

एक व्यक्तिले बुझ्ने तरीका आंशिक रूपमा उमेर, लिङ्ग, स्तर र रीतिरिवाजजस्ता हामीले पहिले सूची बनाएका तत्त्वहरूचाहिँ व्यक्तित्व

आदरहरू र अनुभवका क्षेत्रहरू हुन्। सञ्चारहरूका अध्ययनमा भएका दक्षहरूले उही सन्देशबाट आउने विभिन्न व्याख्याहरू (बुझाइहरू) -लाई बताउन कार्ल जङ्को व्यक्तित्व किसिम वर्गांकरणलाई प्रयोग गरेका छन्। यस वर्गांकरणअनुसार त्यहाँ चार व्यक्तित्व किसिमहरू छन्, ती यस प्रकारका छन्:

१. विचारशील मानिसहरू, जसले चाहन्छन् कि सबै थोकलाई तथ्य र तर्कपूर्ण रूपले होशियारीसाथ अगुवाले व्याख्या गरिदिनुपर्छ।
२. भावनात्मक मानिसहरू, जसलाई भावनात्मक प्रेरणा र चुनौतीको आवश्यकता पर्छ।
३. चेतनशील मानिसहरू जसलाई प्रदर्शनहरू र उदाहरणहरूको आवश्यकता पर्छ।
४. रहस्यात्मक मानिसहरू, जोहरू निष्कर्षमा छिटो पुछन् र लुकेका अर्थहरूको खोजी गर्छन्।

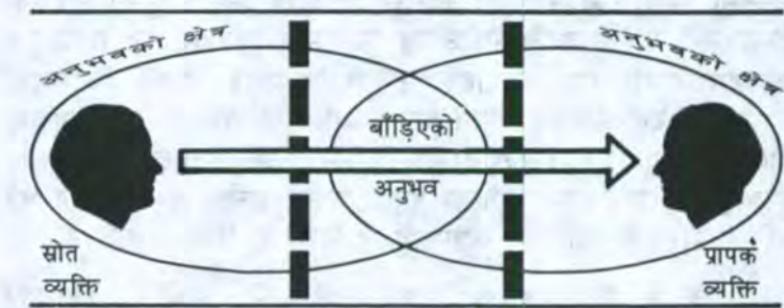
आफ्ना समूहहरूमा यी चारवटा व्यक्तित्व भएका मानिसहरूको प्रतिनिधित्व छ भनी बुझ्ने अगुवाहरूले सन्तुलित सन्देशहरू प्रस्तुत गर्न सक्छन्। समूहमा भएका कोही-कोहीले एउटा समयमा भन्दा अर्को समयमा किन बढी प्रतिउत्तर दिन्छन् भनी तिनीहरूले बुझ्न सक्छन्। तिनीहरूले प्रत्येक व्यक्तिसँग उचित किसिममा व्यवहार गर्न सक्छन् र कामदारहरूका आवश्यकताहरू र चासोहरूलाई मिल्ने किसिमका कार्यहरू दिन सक्छन्। तिनीहरूले अति प्रभावकारी तरीकाहरूमा तालीम र अगुवाइ दिन सक्छन्। यस किसिमका आचरणहरू मानिसहरूमा हुन्छन् भनी तिनीहरूले बुझेका हुनाले कसैले सन्देश बुझ्न सकेन भने पनि तिनीहरूले व्यक्तिगत रूपमा दुःख मान्ने वा रिसाउने गर्दैनन्।

व्यक्तित्व किसिमहरूलाई वर्गांकरण गर्ने अर्को तरीकाचाहिँ अभिव्यक्त गरिएको आश्रित वा अनाश्रितको तह हो। आश्रित व्यक्ति (कहिलेकहाँ प्रतिउत्तरात्मक किसिम भनिन्छ) ले अगुवाबाट विस्तृत निर्देशनहरू प्राप्त गर्ने आवश्यकताको महसूस गर्छ। अनाश्रित व्यक्ति (कहिलेकहाँ जोडदार किसिम भनिन्छ) लाई उसका विचारहरूको अभिव्यक्ति गर्ने मौकाहरूको आवश्यकता पर्छ। अगुवाले सामान्य सुझावहरू दिएको र सृजनात्मक कामको निम्ति उसलाई स्वतन्त्रता दिएको ऊ चाहन्छ। यस किसिमका व्यक्तिहरूले सन्देशलाई कसरी व्याख्या गर्छन् भनी जान्नु अगुवाका निम्ति ठूलो फाइदाको कुरा हुन्छ।

सबै बुझाइ अनुभवको क्षेत्रमा भर पर्छ र सबै सञ्चार बाँडचूँड गरिएको अनुभवको क्षेत्रमा भर पर्छ। अर्थात्, प्रेशक र प्रापकले अनुभवको आधारभूत क्षेत्र, जस्तै भाषालाई बाँडचूँड गरे भने मात्र सन्देशहरूलाई पठाउन र प्राप्त गर्न सकिन्छ। समूहमा बाँडचूँड गरिएका आधारभूत अनुभवहरूका साथसाथै प्रत्येक व्यक्तिका आपनै अनुभवहरू हुन्छन्, जसले उसलाई खास किसिममा विचार गर्न र अनुभव गर्न लगाउँछ। यसमा युद्धमा लडाइँ गर्ने, हारीबतासबाट बाँच्ने जस्ता नाटकीय अनुभवहरू र पेशा र विवाहजस्ता व्यक्तिगत जीवन अवस्थाहरू समावेश गरिएका हुन्छन्। खास बस्तुहरू, ठाउँहरू, मानिसहरू, विचारहरूसँग सम्बन्धित अर्थहरू अनुभवको कारण परिवर्तन हुन सक्छन्। त्यसकारण जब त्यहाँ बाँडचूँड गरिएको अनुभव ठूलो मात्रामा हुन्छ, सञ्चारको निम्नि अझै उत्तम जग त्यहाँ हुन्छ। सबै सञ्चार बाँडचूँड गरिएको अनुभवको क्षेत्रमा शुरू हुनैपर्छ, र स्रोत व्यक्तिबाटका सबै सन्देशहरू प्रापकको अनुभवको क्षेत्रद्वारा भएर जानुपर्छ। यसलाई तल उल्लिखित तालिकाद्वारा नमूनित गर्न सकिन्छ।

सञ्चार प्रक्रिया

बाधा

जब बाँडिएको अनुभव त्यहाँ हुन्छ, र जब बाधामाथि विजय प्राप्त हुन्छ, तब सञ्चार प्रभावकारी बन्न पुग्छ

१० खीष्णियान शिक्षाका निर्देशकले कर्मचारी सभालाई अगुवाइ गरिरहेका छन्। उनले भने, “साना केटाकेटीहरूका लागि हामीलाई विशेष कोठाको आवश्यकता छ। यदि हामीले आवश्यक सामग्रीहरू जुटाउन सक्यौं भने हामीले प्रयोग गर्न सक्ने कोठा मण्डलीमा छ।”

नर्सको काम गर्ने सुश्री क ले भनिन्, “हो, हामीलाई सुरक्षित खाटहरू र प्रशस्तै तन्नाहरू चाहिनेछ, यसरी हामी यसलाई सफा राख्न सक्छौं।

पाँच जना छोराछोरी भएकी श्रीमती ख ले भनिन्, “हो, तर सबैभन्दा पहिले आमाहरूका निम्नि यताउति नचलाउने मैच र केही खेलौनाहरूको बन्दोबस्तु गर्नुपर्छ।” यस वार्तालापद्वारा तल दिइएका कुन-कुन बयानहरूलाई नमूनित गरिएको छ?

क. अगुवाले स्पष्ट सन्देश पठाएका छैनन्।

ख. नर्सको व्यक्तित्वाहिँ जोड गर्ने किसिमको छ।

ग. अनुभवको क्षेत्रले बुझाइलाई असर पार्छ।

घ. यहाँ उल्लिखित आमा विचारशील व्यक्ति हुन्।

११ यस पाठलाई हामीले शुरू गर्दा दिइएको नमूनालाई समीक्षा गर्नुहोस्। यदि तपाईंले जङ्गको व्यक्तित्व किसिमअनुसार अमरलाई वर्गीकरण गर्नुभयो भने, तपाईं उनलाई के भनी बोलाउनुहुन्छ?

यदि तपाईंले उनलाई आश्रित र अनाश्रित किसिममा वर्गीकरण गर्न चाहनुभयो भने, तपाईं उनलाई के भनी बोलाउनुहुन्छ?

अगुवाहरू सञ्चार गर्ने बाधामाथि विजय हुन्छन्

उद्देश्य ४: आफू र आफूले अगुवाइ गरेका मानिसहरूका बीचमा अगुवाहरूले कसरी सन्तुष्टताको सञ्चार प्राप्त गर्न सक्छन्, बताउनुहोस्।

सञ्चार गर्ने आफ्ना प्रयासहरूमा अगुवाहरूले गर्ने सबैभन्दा ठूलो भूललाई रोक्ने सम्बन्धमा अहिलेसम्म हामीले प्रशस्तै सिकिसकेका छौं। त्यो भूलचाहिँ उनीहरूले भनेका कुराहरू स्रोताहरूले बुझेका छन् भनी विश्वास गर्नु हो। असल सञ्चार जटिल प्रक्रिया हो भन्ने कुरामा अहिले हामी सचेत भइसकेका छौं। हाम्रो अर्को कदमचाहिँ हाम्रा स्रोताहरूका निम्नि हामीले लक्षित गरेका सन्देशहरूलाई उनीहरूले बुझेका छन् भनी पक्का गर्नु हो। सञ्चारका बाधाहरूलाई बाहिर-भित्र

गर्ने ढोकाहरू बनाएर विजय हुनका लागि हामी सिक्छौं। तल केही व्यावहारिक सुझावहरू दिइएका छन्:

१. तपाईंले सञ्चार गर्न चाहनुभएको कुरालाई जान्नुहोस्। तपाईंले आफैसँग कति राम्रो गरी सञ्चार गर्न सक्नुहुन्छ सो पत्ता लगाउनुहोस्। तपाईंले औपचारिक प्रस्तुति वा महत्त्वपूर्ण सूचना गर्नुभन्दा पहिले आफनो मनमा भएको कुरालाई लेख्नुहोस् वा चर्को स्वरमा अभिव्यक्त गर्नुहोस्। तपाईंको सञ्चारको विषयको रूपमा, अस्पष्ट विचारभन्दा स्पष्ट, छोटो उद्देश्य राख्नुहोस्। बुँदाहरू र रूपरेखाहरू बनाउने बानीको निर्माण गर्नुहोस्।

२. तपाईंले सञ्चार गर्न चाहनुभएका मानिसहरूका बारेमा जति धेरै जान्न सक्नुहुन्छ, जान्नुहोस्। हाम्रो पहिलेको छलफलबाट हामीले देखेका छौं कि प्रत्येक स्रोता (प्रापक) ले उही किसिममा बुझ्ने गरी अगुवाले सन्देशहरू पठाउन सक्दैनन्। त्यसो भए तापनि, बुझाइ, व्यक्तित्व किसिम, र अनुभवको क्षेत्रका सिद्धान्तहरू बुझ्ने अगुवाहरूद्वारा अति असल नतीजाहरू प्राप्त गरिएका छन्। जति धेरै तपाईं आफ्ना मानिसहरूलाई चिन्नुहुन्छ, त्यति नै धेरै तपाईं तिनीहरूको अनुभवको क्षेत्रलाई बुझ्नुहुन्छ, र यसरी सन्तुष्ट तरीकामा तपाईं तिनीहरूसँग सञ्चार गर्न सक्नुहुन्छ।

३. मानिसहरूका निम्नि समानरूपले साँचो आदर देखाउनुहोस् (तिनीहरूका वरदानहरू, खूबीहरू र इच्छाहरू)। तपाईंले भन्नुभएका कुरा विश्वास गर्नका लागि तिनीहरूका निम्नि र साथसाथै तपाईंका निम्नि महत्त्वपूर्ण छन् भनी तिनीहरूलाई कारणहरू दिनुहोस्।

४. ठीक र स्पष्ट भाषा छान्नुहोस्। ईमानदारितासाथ खुला तरीकाले बोल्नुहोस्। अस्पष्ट रूपमा बोल्दा महत्त्वपूर्ण सूचनालाई तिनीहरूबाट लुकाएको जस्तो हुन्छ। सम्भवतः भएसम्म दुरुस्त शब्दहरू प्रयोग गर्नुहोस्। अर्थात् यस्ता शब्दहरू सकेसम्म प्रयोग नगर्नुहोस्: धेरै, अलिकति मात्र, छोटो समय, तपाईंको लागि उपयुक्त भाग। यदि त्यहाँ समस्या छ भने, संलग्न समूहसँग यस बारेमा स्पष्ट कुराकानी गर्नुहोस्। नाम नलिइएको कुनै व्यक्तिले भूल गरेको हो भन्ने अस्पष्ट प्रभाव कहिल्यै नछोड्नुहोस्। यसले गर्दा कोही व्यक्तिमा असमर्भदारी आउँछ र उसले चित दुःखाइ वा रीसको अनुभव गर्न सक्छ।

५. प्रतिउत्तरलाई उत्साह दिनुहोस्। तपाईंको सन्देश बुझिएको छ वा छैन भनी पत्ता लगाउने एउटा तरीकाचाहिँ प्रश्नहरू र विचारहरू सोधेर हो। यदि तपाईं खास समूहको अगुवा हुनुहुन्छ भने, निरन्तरीय सूचना प्रवाहहरूलाई स्थापित गर्नुहोस्। प्रतिवेदनहरू र सूचनाहरूका निमित्त केही व्यक्तिहरूलाई जिम्मेवारी तुल्याउनुहोस्। सबै सुभावहरू स्वागतयोग्य छन् भनी तपाईंको व्यवहार र शब्दहरूद्वारा सङ्केत गर्नुहोस्।

१२ कमललाई याद गर्नुहोस्? असल सञ्चारका यी नियमहरूमध्ये कुन्चाहिँलाई पालन गर्न उनी असफल भए?

क. आफूले सञ्चार गर्न चाहेको कुरालाई जान्नु।

ख. ठीक र स्पष्ट भाषा छान्नु।

ग. आफूले सञ्चार गर्न चाहेका मानिसहरूका बारेमा जतिसकदो धेरै जान्नु।

सुन्नु सञ्चारको एक भाग हो

कसरी सुन्ने र कसरी सन्देशहरू पठाउने भन्ने कुरा सफल अगुवाहरूलाई थाहा हुन्छ। सुन्ने प्रक्रियामा चार तहहरू छन्। पहिलो सुनाइ। योचाहिँ आवाज तरङ्गहरूको शारीरिक सुनाइ हो। अर्को तहचाहिँ ध्यानाकर्षण हो। हामी धेरै आवाजहरू सुन्छौं, जसलाई हामी ध्यान नै दिँदैनौं, यसरी तिनीहरूमध्ये धेरै अर्थहीन बन्न पुछ्न्। हामीले सुनेकाहरूमध्येबाट, जब हामी आवाजलाई छान्छौं, योचाहिँ ध्यानाकर्षण हो। हामीले आवाजलाई ध्यान दिँदा सन्देशको रूपमा हामीले यसलाई बुझ्न शुरू गर्छौं। सुन्ने प्रक्रियाको अन्तिम तहचाहिँ स्मरण गर्नु हो। जब हामी कुनै सन्देशलाई बुझ्छौं, र मनको गोदाममा हाल्छौं, तब हामीले सुनाइको काम पूरा गरेका छौं भन्न सक्छौं।

अर्को व्यक्तिद्वारा भनिएको कुरामा तपाईंले आफ्नो ध्यान लगाउनुभएपछि प्रभावकारी सुनाइ शुरू हुन्छ। यसले प्रयासको माग गर्छ। उदाहरणको लागि, बयस्कहरूले केटाकेटीहरू बोलेको सुन्न सक्छन्, तर वास्तवमा उनीहरूले ध्यानसँग सुनेका हुँदैनन्। ध्यानसँग सुन्नका लागि आवश्यक पर्ने विशेष किसिमको प्रयास तिनीहरू गर्दैनन्, किनकि केटाकेटीहरूले भनेका कुराहरू त्यति महत्वपूर्ण

हुँदैन भनी तिनीहरूले विचार गरेका हुन्छन्। यदि तपाईंले आफूलाई कोही व्यक्तिभन्दा उच्च ठान्नुभयो भने, उसले भनेका कुरालाई तपाईंले ध्यानसँग नसुन्नुभएको भेटाउनुहोनेछ। यदि तपाईं हतारमा हुनुहुन्छ वा तपाईंको मन अर्को कुरामा लागिरहेको छ भने, तपाईंले राम्रोसँग नसुनीकै शब्दहरू सुन्नुहुन्छ र उत्तर पनि दिनुहुन्छ।

यदि तपाईंले सुन्ने सीपलाई विकास गर्न चाहनुभयो भने, तपाईं यसो गर्न सक्नुहुन्छ। तपाईंले आफैलाई यसो भन्न सक्नुहुन्छ, "म यी व्यक्तिको विचार (वा समस्या) लाई उनले चाहेको जस्तै गरी बुझन चाहन्छु।" व्यक्ति महत्त्वपूर्ण छन् र उनको सन्देशको केही महत्त्व छ भनी तपाईंले विश्वास गर्नेपर्छ। प्रभावकारी सुनाइको निम्नि तल उल्लिखित नियमहरूलाई याद गर्नुहोस् र व्यवहारमा लगाउनुहोस्।

१. ध्यानसँग सुन्नका लागि तपाईंको शारीरिक र मानसिक शक्ति प्रयोग गर्नुहोस्।
२. तपाईंको शरीर आँखामा चासो र सचेतपनाको प्रदर्शन गर्नुहोस्।
३. वक्तालाई बाधा नपुऱ्याउनुहोस्।
४. वक्ताले सन्देश पूरा नगरुञ्जेलसम्म चर्को असहमति नजाउनुहोस्। अगाडिपटि भुकेर वा आफ्नो टाउको हल्लाएर शारीरिक हाऊभाऊसहित सहमति जनाउने मौका खोज्नुहोस्।
५. अर्थहरूलाई खोज्नुहोस् र खास शब्दहरूमा नफुण्डनुहोस्।
६. धैर्यवान् हुनुहोस्। आफू हतारमा भएको जस्तो नगर्नुहोस्।
७. तपाईंले नबुझनुहुँदा प्रश्नहरू सोध्नुहोस्, तर आफ्ना प्रश्नहरूलाई शान्त र उद्देश्यपूर्ण बनाउनुहोस्।
८. भावनात्मक रूपमा प्रतिउत्तर नदिनुहोस्, तर सन्देश पूरा भएपछि उद्देश्यगत रूपमा उत्तर दिनुहोस्।
९. तपाईंले सुन्नुभएका कुरामा वास्तविकताहरूलाई धारणाहरूबाट अलग गर्ने कोशिश गर्नुहोस्, यसरी सन्देशको मूल्याङ्कन गर्न र जवाफ दिनका लागि तपाईंसँग आधार हुनेछ।
१०. ती व्यक्तिले कस्तो किसिमको प्रतिउत्तरको प्रतीक्षा गरेका छन् सो जान्ने कोशिश गर्नुहोस्— सूचना, सहयोग वा निश्चयता वा वास्ता।

१३ समूहका एक सदस्यले भने, “शैतानले हाम्रा योजनाहरूमा बाधा दिइरहेका छ, र हाम्रा ६ जना कामदारहरू अनुपस्थित छन्। हामी के गरौं?” अगुवाले जवाफ दिए, “सबै थोकको निम्नि शैतानलाई दोष नदिनुहोस्।” प्रभावकारी सुनाइको निम्नि भएको कुनचाहिँ नियमलाई पालन गर्ने अगुवा असफल भए?

प्रत्यावर्तन सञ्चारको एक भाग हो

कसरी जवाफ दिने र साथसाथै सन्देशहरू पठाउने र ध्यानसँग सुन्ने कुरा सफल अगुवाहर्लाई थाहा हुन्छ। सञ्चार चक्रमा प्रेषकबाट प्रापककहाँ सन्देशको प्रेषण र फिर्ते सन्देश समावेश गरिएको हुन्छ, जसलाई प्रत्यावर्तन भनिन्छ। फिर्ते सन्देश मौखिक वा अमौखिक हुन सक्छ। हामीले यसलाई ध्यानपूर्ण सुनाइको हाम्रो छलफलमा समावेश गरिसकेका छौं, र असल सुनाइ एक किसिमको प्रत्यावर्तन हो।

जब मानिसहरू अगुवासँग सञ्चार गर्ने कोशिश गर्छन्, र उचित प्रत्यावर्तन पाउँदैनन्, तब आफू इन्कार गरिएको भान तिनीहरूमा पर्छ वा तिनीहरूले अगुवालाई इन्कार गर्छन्। के तपाईंले रेकड गर्ने साधन वा खाली कोठामा बोल्नुभएको छ? मानिसहरूसँग बोलेको जस्तै यो हुँदैन, यस्तो हुन्छ र? फरकचाहिँ यही हो कि त्यहाँ प्रत्यावर्तन हुँदैन। राम्रो प्रत्यावर्तन नजनाउने अगुवासँग मानिसहरूको यस्तै असजिलो अनुभव हुन्छ।

सञ्चार प्रक्रियामा प्रत्यावर्तनको एक महत्त्वपूर्ण प्रभावचाहिँ ठीकसँग बुभनका लागि वक्ता र स्रोता दुबैलाई सहायता पुऱ्याउनु हो। मानिसहरूले तपाईंको सन्देश बुझेका छन् वा छैनन् भन्ने कुरा अनुहारको अभिव्यक्ति (अमौखिक प्रतिक्रिया) कहिलेकहाँ तपाईं बताउन सक्नुहुन्छ।

प्रत्यावर्तनको अर्को प्रभाव स्व-धारणाको विकास हो। नेतृत्वको अवस्थामा अगुवाले मानिसहरूलाई उत्साह दिन र लक्ष्यहरूमा पुग्न र कार्यहरू पूरा गर्न तिनीहरू सक्षम छन् भनी विश्वास गर्नका लागि तिनीहरूलाई सहायता गर्ने प्रत्यावर्तनलाई प्रयोग गरेका हुन्छन्। धेरै नकारात्मक प्रत्यावर्तन (गल्ती र भूलहरूलाई औल्याउने, गाली गर्ने)

ले मानिसहरू निराश बन्न सक्छन् र उपलब्धी हासिल गर्न असक्षम भएको अनुभूति गर्न सक्छन्।

प्रत्यावर्तनले निश्चित रूपमा कार्य सञ्चालनमा प्रभाव पारेको हुन्छ। अध्ययनहरूले देखाएका छन् कि आफ्ना अगुवाहरूबाट प्रत्यावर्तन नपाउने कामदारहरूले आफ्ना काममा चासो गुमाउँछन्। असल कार्य सञ्चालन असल स्व-धारणाबाटको नतीजा हुन्छ। प्रत्येक कामदारले के गर्दैछ भनी अगुवाले चासो देखाउँदा र त्यसमा सचेत भएको थाहा पाउँदा त्यहाँ ठूलो सन्तुष्टि हुन्छ। धेरैजसो प्रत्यावर्तन स्वोत्पन्न हुन्छ, तर सचेत र प्रभावकारी रूपमा कसरी प्रत्यावर्तन जुटाउन सकिन्छ भन्ने कुरा असल अगुवाहरूले सिक्न सक्छन्। तपाईंले मानिसहरूलाई खीषियान सेवामा अगुवाइ गर्नुहुँदा, तपाईंले दिनुहने प्रत्यावर्तन काममा सहायता गर्ने र जे भएको छ, त्यसमा मूल्याङ्कन गर्ने किसिमको हुन्छ। उदाहरणको लागि, तपाईंले शिक्षकहरूको एक समूहलाई अगुवाइ गरिरहनुभएको होला, र तिनीहरूका कार्य-क्षमतालाई वृद्धि गर्नका लागि तपाईं तिनीहरूलाई सहायता गर्न चाहनुहुन्छ। समूह छलफलमा वा व्यक्तिगत रूपमा तपाईं तिनीहरूलाई लक्षित नतीजा र तिनीहरूका कामका बारेमा भएको तपाईंको विचारलाई तिनीहरू समक्ष अवगत गराउन सक्नुहुन्छ। यस किसिमको प्रत्यावर्तन जुटाउनका लागि तपाईंलाई सहयोग पुऱ्याउन यहाँ केही सुभावहरू छन्:

१. व्यक्तित्वलाई होइन, कार्य सञ्चालनलाई जोड दिनुहोस्। तपाईंले कामदारलाई भन्नुहुनेछ, “यो काम अझै राम्रो हुनुपर्छ।” तपाईंले यसो भन्नुहुँदा काम गर्ने व्यक्ति बेहोशी वा ऊ परमेश्वरमा समर्पित नभएको भानचाहिँ तपाईंले दिनुहुँदैन।
२. मूल्याङ्कित शब्दहरूभन्दा वर्णनात्मक शब्दहरू प्रयोग गर्नुहोस्। शिक्षक अल्छी छन् भन्नुको सट्टा शिक्षकले अभ धेरै अध्ययन गर्न आवश्यक छ भन्नु अभ राम्रो हुन्छ।
३. प्रत्यावर्तनको समय महत्वपूर्ण हुन्छ। यदि कुनै सेवकले सहयोग वा सल्लाहको माग गरेको खण्डमा सम्भव भएसम्म उसलाई तुरुन्तै गरिनुपर्छ। मानिसहरू निराश भएको समयमा वा छलफलको निमित समय सीमित हुँदा उनीहरूलाई सुधार गर्ने वा चेताउनी दिने काम गर्नुहुँदैन।

४. प्रत्यावर्तनको परिणाम महत्त्वपूर्ण हुन्छ। सामान्यतः एक पलटमा प्रत्यावर्तनको सानो परिणाम मात्र दिइनु असल हुन्छ। अर्कोतरफ, अगुवाले अनिश्चयताको भावनामा एक व्यक्तिलाई छोड्नुहुँदैन।

१४ सञ्चार प्रक्रियाको एक छोटो विवरण लेख्नुहोस्।

१५ सञ्चार प्रक्रियामा अगुवाका मुख्य जिम्मेवारीहरू के-के हुन्?

स्वयम्-जाँच

- १ यहोशूले इसाएलका अगुवाका रूपमा आफ्नो अधिकारमा मूल्यवान नेतृत्व सिद्धान्तहरूलाई प्रदर्शन गरेका छन्। तल दिइएकाहरूमध्ये कुनचाहिँ यी सिद्धान्तहरूमध्ये एउटा होइन?
- क. त्यस कामप्रति जिम्मेवारी भएका सबैलाई उनले त्यस कामको व्याख्या गरिदिएः अर्ती-निर्देशन।
 - ख. उनले विशेष आज्ञाहरू जारी गरे, जसका निम्नि स्पष्ट आज्ञाकारिताको आवश्यकता थियोः आज्ञाहरू।
 - ग. उनले आज्ञाकारितामा जोड दिए र असफल पुस्ताको स्मरणमा आग्रह गरे: धम्की।
 - घ. उनले सान्त्वना र चुनौतीका वचनहरूद्वारा मानिसहरूका विश्वास र भक्तिलाई बलियो तुल्याएः उत्साह।
- २ इसाएलले परमेश्वरका आदेशहरू र विधिहरू जान्नु आवश्यक थियो— तिनीहरूलाई सूचनाको आवश्यकता थियो। अनि तिनीहरूले नभूलुन् भनी यहोशूले निश्चयताका साथ तिनीहरूका आत्मिक जिम्मेवारी (प्रेरणा) का बारेमा तिनीहरूलाई बताए। लामो अवधिसम्म रहने उपलब्ध सूचनाले के कुराको माग गर्छ?
- क. बलियो मौखिक परम्परा र असल सञ्चार।
 - ख. संगठित पूजाहारीपन जसले परम्पराहरूको व्याख्या गर्छ र यसका विधिहरूलाई सञ्चालन गर्छ।
 - ग. विगतका मूल्य र मान्यताहरूमा संवेदनशील भएको संस्कृति।
 - घ. आत्मिक जीवनका जिम्मेवारीहरू र सौभाग्यहरूलाई सञ्चार गर्ने विवरणहरू
- ३ मानिसहरूले भरिभराउ भएको मण्डली भवनभित्र जीवनले प्रवेश गरे। आदरयोग्य आराधना, प्रशंसाको गानको इज्जत, वचनको सेवा, बलिया बैज्ञानिक र दूलो प्रवचन मञ्चले उनलाई भरोसा र सामर्थ्यको भावना जगायो। उनका प्रभावहरू केको नतीजा थियो?
- क. साझेतिक सञ्चार।
 - ख. उनको बलियो धार्मिक अन्धविश्वास।
 - ग. धार्मिक अनुभवप्रति उनको जोडदार संवेदनशीलता।

घ. आत्मिक घटनाप्रति सांस्कृतिक प्रभाव।

४ सञ्चार प्रक्रियाको उद्देश्य प्रापकले

क. स्रोत व्यक्तिद्वारा पठाइएको सन्देशलाई स्पष्टसँग सुन्नु।

ख. स्रोत व्यक्तिद्वारा लक्षित गरिएको सन्देशको अर्थलाई ठीकसँग बुझनु।

ग. स्रोत व्यक्तिले चाहेको जस्तो गरी स्रोत व्यक्तिको सन्देशलाई बुझनु।

घ. र स्रोत व्यक्तिले उही दृष्टिकोणबाट सञ्चार गर्नु।

५ सञ्चार त्यस बेलासम्म सन्तोषजनक हुँदैन, जबसम्म स्रोत व्यक्ति र प्रापकले

क. उही किसिममा वास्तविकता बुझदैनन्।

ख. उही प्रवृत्ति र जीवन हेराइ र पूर्वाग्रहमा बाँडचूँड गर्दैनन्।

ग. उही किसिममा शब्दहरू बुझदैनन्।

घ. आलंकारिक भाषाको उही बुझाइ गर्दैनन्।

६ फ्रेडको देशका साथीहरूले एक-अर्कालाई तीन पलट गालामा हलुको चुम्बन गर्ने गर्छन्। फ्रेड विदेशबाट आफ्नो देशमा फर्केपछि यस चलनलाई बेवास्ता गर्छन्, र मानिसहरूले उनको विदेशी चलनप्रति कडा प्रतिक्रिया जनाउँछन्। चलनलाई पालन नगरिंदा र असमभदारी प्रकट हुँदा, हामी भन्न सक्छौं कि

क. फ्रेडका मानिसहरू अति पूर्वाग्रही छन्।

ख. फ्रेडले ठूलो पाप गरेका छन्।

ग. फ्रेड र उनका साथीहरू दुवैलाई चालचलनको विषयमा पुनर्विचार गर्नु आवश्यक छ।

घ. सञ्चार तोडिएको छ।

७ सञ्चार प्रक्रियाको अन्तिम नतीजा।

क. प्रेषकद्वारा लक्षित गरिएको अर्थ।

ख. कुनै तटस्थ साक्षीद्वारा जोडिएको सन्देशको अर्थ।

ग. प्रापकद्वारा बुझिएको अर्थ।

घ. शब्दहरूको स्पष्ट अर्थद्वारा सङ्केत गरिएको अर्थ।

- ८ सञ्चार गर्ने आफ्ना प्रयासमा अगुवाहरूले गर्ने सबैभन्दा ठूलो भूलचाहीं यस कुरामा विश्वास गर्नु हो कि
- मानिसहरूद्वारा बुझिनु सम्भव हुन्छ।
 - तिनीहरूले भनेका सबै कुराहरू स्रोताद्वारा बुझिन्छन्।
 - सञ्चारको कुनै पनि माध्यमद्वारा अगुवा र अनुयायीहरूका बीचमा भएको अन्तरलाई जोड्न सकिन्छ।
 - तिनीहरूले प्रायः जसो आफ्ना मानिसहरूबाट दयालु सुनुवाइ प्राप्त गर्छन्।
- ९ सुन्नु सञ्चारको महत्त्वपूर्ण भाग हो। हामीसँग के भएपछि हामीले सुनाइको कार्यलाई पूरा गरेका हुन्छौं?
- हामी आफैले सन्देश सुनेपछि।
 - सन्देश सुनेर यसमा पूरा ध्यान दिएपछि।
 - सन्देश सुनेपछि, हाम्रो ध्यान दिएपछि र सन्देश बुझेपछि।
 - सन्देश बुझेपछि र यसलाई हाम्रो मनको भण्डार प्रणालीमा हालेपछि।
- १० प्रत्यावर्तन, अर्थात् प्रापकबाट स्रोत व्यक्तिमा फर्कने सन्देशले सञ्चारको चक्रलाई पूरा गर्छ। तल उल्लिखित एउटा कारणबाहेक प्रत्यावर्तन अति महत्त्वपूर्ण हुन्छ। यिनीहरूमध्ये कुनचाहीं त्यो कारण होइन?
- प्रत्यावर्तनले ठीकसँग बुझनका लागि दुवै वक्ता र स्रोतलाई सहायता गर्छ।
 - मानिसहरूको स्व-धारणा विकास गर्नका लागि प्रत्यावर्तनचाहीं एक महत्त्वपूर्ण तरीका हो।
 - स्थापित नीतिहरूप्रति मानिसहरूका प्रतिक्रियालाई न्याय गर्नका लागि प्रत्यावर्तनले अगुवालाई सक्षम तुल्याउँछ।
 - कार्यकर्ताहरूको कार्य सञ्चालनमा प्रत्यावर्तनको महत्त्वपूर्ण प्रभाव रहेको हुन्छ।

११ दायाँपट्टि दिइएको सञ्चारको विशेष बाधासँग बायाँपट्टि दिइएको
यसको ठीक विवरणलाई जोडा मिलाउनुहोस्।
... क व्यक्तिको अद्वितीय गुण जसले ऊ अरू
व्यक्तिहरूभन्दा भिन्नै हो भनी बताउँछ। १) भाषा
... ख चरित्रहरू जसले १) एक पुस्ताबाट अर्को २) सङ्केत
पुस्तालाई भिन्न पार्छ र २) जसले पुरुष ३) रीतिरिवाज
र स्त्रीको निम्नि उपयुक्त आचरणको उल्लेख ४) पूर्वाग्रह
गर्छ। ५) स्तर
... ग अर्थ प्रदान गर्ने शब्दहरूद्वारा निर्माण ६) उमेर र लिङ्ग
... घ परमेश्वरको दृष्टिमा बराबर गरी ७) व्यक्तित्व
अरूहरूलाई स्वीकार नगर्ने प्रवृत्ति
... ङ कुनै पनि समूहका मानिसहरूका निम्नि
चालचलनको स्वीकार गरिएको स्तर
... च आफूभन्दा उच्च वा नीचसँग सञ्चार गर्ने
एक व्यक्तिलाई कठिन बनाउने प्रवृत्ति
... छ अमौखिक सञ्चार तरीका (उदाहरणको
लागि, हाऊभाऊ, अनुहारीय अभिव्यक्तिहरू,
आवाजको लबज, हलचल)।

१२ बायाँपट्टि दिइएको प्रत्येक व्यावहारिक सञ्चारलाई दायाँपट्टि
दिइएको यसको उपयुक्त वर्णनात्मक शीर्षकसँग जोडा मिलाउनुहोस्।

... क मानिसहरूका बुझाइहरू,
व्यक्तित्व किसिमहरू, र १) आफ्नो सामग्रीलाई जानुहोस्।
अनुभवको क्षेत्रलाई पहिले २) आफ्ना स्रोताहरूलाई चिन्नुहोस्।
नै जान्ने प्रतिबद्धता। ३) आफ्ना स्रोताहरूलाई आदर
... ख अस्पष्ट शब्दहरू प्रयोग ४) स्पष्ट भाषा प्रयोग गर्नुहोस्।
नगर्नुहोस्। तपाईंले खुला ५) प्रतितरलाई उत्साह दिनुहोस्।
रूपमा र ईमानदारीसाथ
बोल्नुहुँदा ठीक शब्दहरू
प्रयोग गर्नुहोस्।
... ग प्रश्नहरू र टिप्पणीहरूको
निम्नि माग गर्नुहोस्।
छलफलमा योगदान गर्नका

लागि उत्साह दिनुहोस्।
...घ मानिसहरूका निमित्त
तिनीहरूका खूबीहरू,
वरदानहरू र इच्छाहरूका
निमित्त कृतज्ञता प्रदर्शन
गर्नुहोस्।
...ड तपाईंको मनमा सन्देश स्पष्ट
छ भनी पक्का गर्नेका लागि
तपाईंले प्रस्तुत गर्नुहुने
कुरालाई अभ्यास गर्नुहोस्।

ठीक-बेठीक: ठीक बयानको अगाडि ठी र बेठीक बयानको अगाडि बे लेख्नुहोस्।

- ... १३ विभिन्न व्यक्तित्व किसिमहरूलाई बुझनाले सन्तुलित सन्देशहरू प्रस्तुत गर्ने र आफ्ना मानिसहरूसँग अझै राम्रो सम्बन्ध राख्न अगुवालाई सहायता पुराछ।
- ... १४ आश्रित व्यक्तिलाई उसको निरीक्षकबाट धेर ध्यान र विस्तृत निर्देशनहरू चाहिँन्छ।
- ... १५ अनाश्रित व्यक्तिले सामान्यत गहौं निरीक्षण र विस्तृत निर्देशनहरूको चर्को विरोध गर्छ।
- ... १६ स्रोत व्यक्ति र प्रापकले अनुभवको आधारभूत क्षेत्रलाई बाँडचूँड गर्दा, सञ्चार गर्नेका लागि आवश्यकीय आधारभूत तत्त्वहरू तिनीहरूसँग हुन्छन्।
- ... १७ एउटै समाजका मानिसहरूले उही सास अनुभवलाई बाँड्छन्, जसले उनीहरूलाई एउटै किसिममा विचार गर्ने र अनुभव गर्न लगाउँछ।

अध्ययन प्रश्नहरूका उत्तरहरू

- ८ तपाईंको उत्तर। तल उल्लिखित बुँदाहरूलाई मैले सुभाव दिएको छुः सञ्चारको बाधा कुनै पनि थोक हुन सक्छ, जसले स्रोत व्यक्तिबाट प्रापककहाँ लक्षित अर्थ पुऱ्याउनबाट रोक्छ।
- ९ ग) त्यो किन बनाइएको थियो भनी तिनीहरूले कल्पना गरे।
- १० ख) तपाईंको उत्तर।
- ११ ख) अरू कुलहरूले पाप गरेका छन् भनी तिनीहरूले विचार गरे।
- १० ग) अनुभवको क्षेत्रले बुभाइलाई असर पार्छ।
- ३ ग) परमेश्वरको विरुद्धमा विद्रोह गरेका भनी तिनीहरूलाई दोष लगाए।
- ११ सहजोपलब्ध। अर्थात्, ऊ निष्कर्षमा पुग्न र लुकेको अर्थहरू हेर्न तयार हुन्छ। अनाश्रित।
- ४ दोषहरू लगाउन र युद्धको तयारी गर्नुभन्दा पहिले नै ती अरू कुलहरूले किन वेदी बनाए भनी उनीहरूले तिनीहरूलाई प्रश्न गर्न सक्थे।
- १२ ग) तपाईंले सञ्चार गर्न चाहनुभएका मानिसहरूका बारेमा तपाईंले जति सक्नुहुन्छ त्यति जान्नु।
- ५ तिनीहरूले गरेका कामको बारेमा बताउनका लागि तिनीहरूले सन्देशहरू पठाउन सक्थे।
- १३ उनले नियम ५ः लाई अवलोकन गर्न असफल भए।
- ६ क ५) प्रेरणा
 ख ६) विवरण
 ग १) अर्ती
 घ ७) चिन्हहरू
 ङ २) उत्साह
 च ४) सूचना
 छ ३) आज्ञाहरू

१४ तपाईंको उत्तर मेरोजस्तो हुनुपर्छ। मैले उल्लेख गरेको छु कि “एक स्रोत व्यक्तिले सन्देश पठाउँछ, जसलाई प्रापकले प्राप्त गर्छ र बुझ्छ। तब प्रापकले सन्देशलाई फर्काउँछ, जसलाई प्रत्यावर्तन भनिन्छ।”

७ तपाईंको उत्तर। तलको उत्तरलाई सम्भाव्य परिभाषाको रूपमा मैले प्रस्तावित गरेको छुः सञ्चार भनेको एक व्यक्तिबाट अर्कोमा अर्थ पुऱ्याउनु हो।

१५ १) सन्देशलाई स्पष्ट पार्न, २) सन्देश बुझिएको छ भनी पक्का हुन, ३) उचित प्रत्यावर्तन दिन अगुवाहरूले मेहनत गर्नेपर्छ। अगुवाको अति आवश्यकीय जिम्मेवारी उनको सन्देश बुझिएको छ भनी पक्का हुनु र प्रतिउत्तरको निमित्त मौका जुटाउनु हो।

तपाईंका बुँदा टिपोटको निम्नि